

ДЗЭРБАЛЧАН

ГАДЫНЫ

11

1973

Ағ чичәкләрлә гырмызы чичәкләрин нағылы

Россам А. Бүсеңов.

БИРИ варды, бири Јохду. Бир бағгада гәшәкә бир сармашығ колду варды. Бу сармашығ колдуни хырдача зәһәләрә ошадә ағ, гырмызы чичәкляри варды. Сармашығ колу бир талвара сармашығды, Јамашығ јарпағлары сәрин кәлкә салымышды. Аг-олави чичәкляри нәваз әтир савырды Ушағлар оғун ләкисәсидә оғнашлар, чичәкляри ағ-риндәни, ринкиндән сәвәт алырдылар. Олави гырмызы чичәкляри арасында ағ чичәк гәшәкәләрдә варды. Аңчаг ушағлар ағ чичәкляри ачылданығы һеч көрмәшкәндәр. Бир күн бағлағ Ағтан деди:

— Бу ағ гәшәкәләр ачылаңда дөңбү гырмызы чичәк олулар.

Гардашы Орхан деди:

— Бәс онда бу гырмызы гәшәкәләр нәдир?
О бир гардашы Токај деди:
— Онда кәлиң ағ гәшәкәни дәрәк, ачаг көрөк гырмызы олу, ја јох?

Орхан деди:
— Јох, гәшәкәни дәрәк олмаз. Онда сармашығ колу бидән күсәр, дедә чичәк ошадә, әтир савмадә.
Бир кәчә Орхан нәчә олдуса, Јухудә аҗыда. О, пәңчәриңни сабагында јатмышды. Аҗың аҗылығны иди. Гәшәкә күндәз зими ишығ иди. Орхан пәңчәриңдән бағды көзләриңә инәниләмә, елә бил тәһәддәви сармашығ колума гар јатмышды. Будағларда

аҗпап гәшәкә чичәкләр ачылмышды. Сәһәр аҗылан кими көрдүҗүнү баҗысы Ағтәһә, гардашы Токаја данышды. Һамысы гәшәкә колун јанына кәлдә. Аңчаг јәнә будағларда гырмызы чичәкләр ачыламышды. Ағ гәшәкәләр Јумуду иди.

Ағтәһә Токај Орхан күлдүләр:
— Һаны бәс ағ чичәкляр, аҗ јаланчы?

Орхан деди:
— Ахы, мән о көзләриңә көрүмшә ағ чичәкләр ачыламышды...

Ағтәһә Токај бир ағыздан деди-лар:

— Јәгич Јухуда көрүмшә...

Орхан нәсә дедимә истәҗриңи, бирдән сармашығ колу өзү дилә кәлиң деди:

— Ушағлар, Орхан дүз дедир. Мәним ағ чичәкләрим кәчә, гырмызы чичәкляриң күндәз ачылар.

Ушағлар сорушдулар:
— Бәс өлә нидә? Ахы, биз ағ чичәкляри дә көрмәк истәҗриңи.

Сармашығ колу деди:
— Онда кулағ асым, сизә ағ чичәкляриң гырмызы чичәкляриңи нағалыны дөһышым:

— Бири варды, бири јохду. Бир мейвәдә бир боз бүбүдүләр варды. Бу бүбүдү јарпағлары күмүш ними парылдышан иди ағачының хырдача, сары, әтирли чичәкляриңни арасында бир будағда:

јува тикмиши. Бу јувада оғун дәрәк баласы варды.

Бир күн бу мейвә гүштүтанлар кәлдиләр. Олар ағачыларын будағларында, колларың арасында гәлә гүртүруб, јакшы нәгмә охујан гүшләры түртүдулар. Олар боз бүбүдүләриң өзләриңдән чох јувалярыны, балаларыны ахтарырдылар. Ахы, боз бүбүдү ағал гүштүр. О, гәфәсдә гәлимәр, нәгмә охумур. Јемир, ичмир, ачыңдан сузундан олу. Гүштүтанлар истәҗриңдиләр иң, боз бүбүдүдүн балаларыны түртүб, апарсылар, гәфәсә әҗәтәшдиләр.

Бәс бүбүдү гүштүтанларын јуваја јакшынашдығларыны көрәлдә, оларын өлдәдә јувадан узатлашдырмағ истәди. Теа учуб оиларын тобагында дил аңчаг бир будаға гәлдү. Ону турмағ истәриңдә, орада дә учуб, бу јакшыда отларын ичине гәлдү. Гүштүтанлар ора јүрдүдүләр. Бүбүдү өзүнү јаралы кими көстәри, гәнаделарыны отлара чырма-чырма, јерлә сүрүнә-сүрүнә узатлашды. Гүштүтанлар да оңдән әл чәкмир, дәһынча гәчирдиләр.

Ахырда бүбүдү оилары өз јувасындан чох узатлашдырыб, өзү дә учуб гәчмағ истәҗрәндә, гүштүтанлардан бири торы атыб ону тутду.

— Ај чан, гүштүм, ај чан... чыгыр-чыгыр гәшәкә бүбүдү тордан чығаранда, сочаг бүбүдү иңнә кими ити димәҗриңи, оғун әлиңә батырды.

Гүштүтан: вәј, өлим! — гышгырәб гүшү бурәхады. Аңчаг тора дүшвиңә јазығ бүбүдүдүн бир гәнадел јаралымышды. О күмүш учуб бир гәдәр узатлашды ва өзүнү сармашығ колуну ичине салды. Бүбүдү сармашығ колуну ичине ағлаја-ағлаја дедилә:

— Ај зимиң јазығ балаларымың! Ниди сизә ким јез әрәчәк, сизә ким тор јазығ?

Буну ишидән сармашығ колу деди:
— Һең гөрхмә, а боз бүбүдү, биз сәнин балаларына бахарың...

Велә дедү, сармашығ колу будағларыны узатда-узатда, кәриб нәчә ағач сармашығ јуваһын дил ағачына чатыб, орада ағ чичәк, гырмызы ичине аҗды.

Бүбүдүни балалары чичәкляри көрү севиндиләр. Чичәклар оилары өз хырдача финчәналарындән әтириң ишын шәрәб әрдилар. Көвә-көвәни нағалылар данышдылар. Оилары ағ гәлмәкә дәрәхмәгә гәлдүдиләр.

Бәс бүбүдүдүн гәнадыны сағалымә бир ичәк күн чәкди. Бу нәчә күндә нәвбә илә күндүзләр гырмызы чичәклар, кәчәләр дә ағ чичәклар бүбүдүни балаларына шәрәб вериб, нағыз даныштырылар.

Бир ичәк күн соңра аңа бүбүдү сәталиб балаларының јанына кәлди. Сармашығ чичәкляриңи «чох сәг олдә» деди, балаларында дә јаван-јаван бүбүдү учтурду.

Ушағлар, ниди оғур иң, о вәхдән бәри сармашығларын гырмызы чичәкляри күндүзләр, ағ чичәкляри кәчәләр ачылар.